

**MUSIQIY IDROKKA TA'SIR ETUVCHI TRANSFORMATSION
TENDENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA INNOVATSION
TEXNOLOGIYALARNING SAMARADORLIGI**

A.Sultonov

Farg'ona davlat universiteti
Musiqiy ta'lim va madaniyat kafedrasida o'qituvchisi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada musiqiy idrokka ta'sir etuvchi transformatsion tendensiyalarni shakllanishida innovatsion texnologiyalarning ta'lim tizimidagi o'рни va ahamiyati o'rganilgan

Kalit so'zlar: innovatsiya, musiqiy ta'lim, AKT, malaka, ta'lim, integratsiya.

**ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В
ФОРМИРОВАНИИ ТРАНСФОРМАЦИОННЫХ ТЕНДЕНЦИЙ,
ВЛИЯЮЩИХ НА МУЗЫКАЛЬНОЕ ВОСПРИЯТИЕ**

А.Султанов

Преподаватель кафедры музыкального образования и культуры Ферганского государственного университета

АННОТАЦИЯ

В этой статье исследуется роль и значение инновационных технологий в системе образования в формировании трансформационных тенденций, влияющих на музыкальное восприятие

Ключевые слова: инновации, музыкальное образование, ИКТ, квалификация, образование, интеграция.

**THE EFFECTIVENESS OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE
FORMATION OF TRANSFORMATIONAL TRENDS AFFECTING
MUSICAL PERCEPTION**

A.Sultanov

Teacher of the Department of musical education and culture of
Fergana State University

ABSTRACT

This article examines the role and importance of innovative technologies in the educational system in the formation of transformational trends affecting musical perception

Keywords: *Innovation, Music Education, ICT, qualification, education, integration.*

KIRISH

Musiqa, texnologiya, internet. Zamonaviy hayotimiz bilan sinonimga aylangan uchta soʻz. Vaqt - shu davr avlodi uchun juda ham unumdor va muvaffaqiyatli boʻldi, chunki biz mislsiz maʼlumot asrida yashayapmiz. Bizdan oldin hech qanday avlod bu kabi tajribaga ega boʻlmagan. Kechagi orzu bugungi haqiqatga aylandi. Texnologiya va internetning taʼsiri musiqa taʼlimida ham sezildi. Smart telefonlar, planshetlar, kompyuterlar, va shunga oʻxshash taraqqiyot texnologiyalari ham tez oʻzgarmoqda. Dastlabki texnik qurilmalarning oldingi shakli va imkoniyatlari bilan hozirgi imkoniyatlari orasida farq juda katta. Endi yer sayyorasining istalgan nuqtasidan simsiz ulanishlar orqali istalgan vaqtda va internetga ulangan har qanday joydan yozib olingan musiqiy kompozitsiyaga qabul qilish mumkin. Ushbu qurilmalar uchun moʻljallangan dasturlar har kimga musiqani oddiy yoki murakkab usullar bilan oʻrganish, yaratish yoki ijro etish imkoniyatini beradi. Ushbu dasturlarning aksariyati bepul yoki arzon, baʼzilari egallangan bilim darajasiga koʻra sodda yoki murakkablikda vazifa bajaradi. Endi odamlar oʻzlarining geografik hududlari yoki eshitib voyaga yetgan musiqiy janrlari bilan cheklanib qolmaydilar. Bugun siz insoniyat tarixida qayd etilgan deyarli har qanday asardan bahramand boʻlish erkinligiga egasiz.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Onlayn dunyo hamma joyda odamlarning musiqiy tajribalariga taʼsir koʻrsatdi. Internetda mavjud boʻlgan manbalar tufayli shaxslar musiqaning barcha jihatlari toʻgʻrisida norasmiy ravishda ilgari mumkin boʻlmagan usullar bilan yaqindan tanishishlari mumkin boʻldi.

Har qanday musiqani elektron shaklda oʻrganishda nisbatan cheklovlar mavjud boʻlishiga qaramay, musiqiy taʼlimni chuqur tushunishni taʼminlaydigan, oʻqitish va oʻrganishni oʻzida jam eta olgan xorijiy onlayn musiqa dasturlarini mahalliy uslub va imkoniyatlarimizga bogʻlagan holda targʻib etishligimiz kelajak avlodlar taʼlim-tarbiyasida muhim roʻl oʻynaydi. Tugmani bosish bilan musiqiy oʻquvning son-sanoqsiz imkoniyatlari olamiga kirib

Internet (lotincha: inter – aro va net – tarmoq) – standart **internet** protokoli (I) orqali maʼlumot almashuvchi kompyuter tarmoqlarining butunjahon va omma uchun ochiq toʻplamidir. Bu maʼlumotlarning asosiy tashuvchi protokoli TCP/IP dir. TCP/IP oʻzaro bogʻliq protokollar yigʻindisi boʻlib, internetda maʼlumot tarqalishida asosiy oʻrin egallaydi. **Internet** tarmogʻini minglab akademik, davlat, tijorat va xonadon tarmoqlari tashkil etadi.
Innovatsiya (ing . innovationas - kiritilgan yangilik, ixtiro)

borishlik bilan yangi olam va tafakkurlarga kirib boriladi.

So'nggi o'n yilliklarda musiqa texnologiyasining jadal rivojlanishi bugungi kunda odamlarning musiqa bilan o'zaro munosabatlari va zavqlanishini keskin o'zgartirdi. Raqamli musiqa formatlarining ulkan moslashuvchanligi va mavjud ma'lumotlarning ko'pligi tufayli odamlarning musiqaga kirish imkoniyati o'zgardi.

Masalan, o'quv videolari yozib olinadi, unda asosan taniqli musiqachilar ishtirok etadilar, ular ishlash va amaliyot bo'yicha ba'zi ko'rsatmalarni tavsiya qilishadi. Internet undan foydalana oladigan musiqa o'rganuvchilar uchun yangi o'quv muhitini taqdim etdi. Bu esa internet orqali musiqiy ta'limi norasmiy ta'lim sohasida yanada kengayadi. Shu bilan bir qatorda, musiqani o'qitish va o'rganish uchun pedagogik jihatdan foydali, amaliy va samarali echimlarni ishlab chiqiladi.

Musiqa ta'limini samarali tashkil etishda o'qituvchilar uchun turli texnologik vositalar tushunchasi o'qitish va o'rganishning ko'plab omillarini o'z ichiga oluvchi dasturiy ta'minotlar bazasini yaratish ijobiy muvaffaqiyatlar taqdim etadi.

Elektron dasturning dolzarbligi va zarurati.

Bu o'rinda davlatimiz tomonidan o'tgan qisqa vaqtlar davomida 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha «Harakatlar strategiyasi»da «Oliy ta'lim muassasalari faoliyatining sifati hamda samaradorligini oshirish, ilmiy tadqiqot va innovatsion faoliyatni rag'batlantirish, ilmiy va innovatsiya yutuqlarni amaliyotga joriy etishning samarali mexanizmlarini yaratish»¹ to'liq kafolatlantirilganligi bu o'z navbatida ta'lim sohasidagi eksperimental va innovatsion faoliyat ta'limni modernizatsiya qilish hamda yangi ta'lim

Innovatsiya (ing . innovationas - kiritilgan yangilik, ixtiro)

1) texnika va texnologiya avlodlarini almashtirishni ta'minlash uchun iqtisodiyotga sarflangan mablag'lar;

2) ilmiy-texnika yutuklari va ilg'or tajribalarga asoslangan texnika, texnologiya, boshqarish va mehnatni tashkil etish kabi sohalardagi yangiliklar, shuningdek, ularning turli sohalar va faoliyat doiralarida qo'llanilishi.

¹ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида»ги ПФ-4947-сон Фармони // Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлар тўплами. – Т., 2017 – Б.37.

texnologiyalari va resurslarini ishlab chiqishga, ularni sinovdan o'tkazishga, ta'lim jarayoniga joriy etishga qaratil² gan muhim masala bo'ldi. Davlatimiz tomonidan ilgari surilayotgan ta'limni yangi bosqichga ko'tarishda jahon standartlariga to'liq javob beradigan raqobatbardosh ta'lim strukturasi yaratishni malakali pedagoglar oldiga muhim vazifalar sifatida qo'yimoqda.

Bu o'rinda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Miromonovich Mirziyoev tomonidan imzolangan 2017 yil 29 noyabr sanasidagi "O'zbekiston Respublikasi innovatsion rivojlanish vazirligini tashkil etish to'g'risida"gi PF-5264-son farmoni mazmunidan kelib chiqib "...ta'lim tizimida innovatsiyalarni, shu jumladan o'qitishning zamonaviy, interaktiv va ijodiy uslublarini joriy etish orqali targ'ib qilishga ko'maklashish, raqamli texnologiyalardan keng foydalanishni nazarda tutuvchi innovatsion o'quv dasturlarini ishlab chiqishni ta'minlash"³, shuningdek yangi tahrirdagi "Ta'lim to'g'risidagi qonun"da belgilangan "ta'lim tashkilotlarida innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash va o'quv dasturlarini innovatsion texnologiyalarni qo'llagan holda amalga oshirish"⁴ mezonlarini va shuningdek mazkur faoliyatga tegishli boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishda ushbu "Musiqiy ta'limda innovatsion yondashuv" nomli amaliy tadqiqot ishi muayyan darajada xizmat qiladi.

Elektron dasturning respublika fan va texnologiyalari rivojlanishining ustuvor yo'nalishlariga mosligi. Dissertatsiya tadqiqoti fan va texnologiyalarni rivojlantirishning I. "Demokratik va huquqiy jamiyatni ma'naviy-axloqiy va madaniy rivojlantirish, innovatsion iqtisodiyotni shakllantirish" ustuvor yo'nalishi doirasida bajarilgan.

Milliy musiqamizni innovatsion ta'lim texnologiyalari orqali o'rganishda faqat nazariy va tarixiy fanlar bilan cheklangan, amaliy tadqiqot natijalarini yuzasidan amalga oshirilgan xorijiy hamda mahalliy tadqiqotlar solishtirildi, tahlil etildi. Musiqiy ta'limda innovatsion texnologiyalarni targ'ib etishda AKT qurilmalidan foydalanish masalalari yuzasidan

Innovatsiya (ing . innovationas — kiritilgan yangilik, ixtiro) — 1) texnika va texnologiya avlodlarini almashtirishni ta'minlash uchun iqtisodiyotga sarflangan mablag'lar; 2) ilmiy-texnika yutuklari va ilg'or tajribalarga asoslangan texnika, texnologiya, boshqarish va mehnatni tashkil etish kabi sohalardagi yangiliklar, shuningdek, ularning turli sohalarda va faoliyat doiralarida qo'llanilishi.

uz.wikipedia.org

² <https://lex.uz> "Таълим тўғрисидаги ЎРК" – 637. 23.09.2020

³ "Ўзбекистон Республикаси инновацион ривожланиш вазирлигини ташкил этиш тўғрисида" Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш. МИРЗИЁЕВ Тошкент ш., 2017 йил 29 ноябрь, ПФ-5264-сон

⁴ <https://lex.uz> "Таълим тўғрисидаги ЎРК" – 637. 23.09.2020

Bershadskiy A.M., Kraevskiy I.G.⁵, Bolat Ye.S., Buxarkin M.Yu⁶, Karpenko O.M., Abramova A.V.⁷, Usmonov M⁸, Begimkulov U.Sh⁹, Taylakov N.I¹⁰, Xamidov V.S., Adashboev Sh.M., Sobirova D.A.¹¹, olib borilayotgan darslar sifat samaradorigini oshirishda turli pedagogik texnologiyalarni joriy etish masalasi yuzasidan Coliev N, Umarov A¹², Gulboev T¹³, Saidaxmedov N¹⁴, Abdullaeva Sh¹⁵, Ishmuxamedov R., Yuldashev M¹⁶, Parpiev A¹⁷, Yuldoshev J.T., Yuldosheva F., Yuldosheva G¹⁸, Raximov O.D¹⁹ kabi turli soha olimlari tomonidan oliy ta'lim, umumiy o'rta ta'lim muassasalari o'quvchi-talabalarida ijtimoiy faollikni rivojlantirish muammosi yuzasidan tadqiqotlar olib borilgan. Muammoning ikkinchi tarafi shundaki, bugungi kunda milliy musiqa merosimizni targ'ib etuvchi, interaktiv tarzda o'rganishni taklif etuvchi, shu bilan bir qator ijodiy, kasbiy faoliyatga rag'batlantiruvchi musiqiy pedagogik mexanizmlarini takomillashtirish masalasi yetarlicha tadqiq etilmagan.

Elektron dasturning maqsadi: OTMning DTSdagi musiqiy ta'lim yo'nalishi bakalaviriant bosqichi o'quv dasturiga mos holda nazariy va amaliy jihatdan innovatsion yondashuv bo'yicha "Musiqqa o'qitish nazariyasi va maktab repertuari" fani laboratoriya mashg'ulotlarini samarali tashkil etish yuzasidan o'quv elektron darslik milliy musiqamizni o'zida mujaasam etgani holda turli yoshdagi foydalanuvchilari uchun musiqiy ta'limga innovatsion yondashuv bo'lib yordam beradi. Hamda internet tizimining o'quv bazasidagi mavjud innovatsion g'oyalarni

⁵ Бершадский А.М., Краевский И.Г. Дистанционное образование на базе новых ИТ. - Пенза: «Образование», 1997. -С. 55

⁶ Болат Е.С., Бухаркин М.Ю. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования. - М.: «Академия», 2008. -С. 364

⁷ Карпенко О.М., Абрамова А.В. Обзор средств организации электронного обучения и перспективы их развития. // «Дистанционное и виртуальное обучение», 2015, №2. -С. 4-24.

⁸ Усмонов М. Интерактив электрон укув курслар - уkitиш фаолиятининг янги воситаси сифатида. // «Халк таълими» журнали, 2011, 6-сон. -22-23-б.

⁹ Бегимкулов У.Ш. Педагогик таълимда замонавий ахборот технологияларини жорий этишнинг илмий-назарий асослари: монография. - Т.: «Фан», 2007.

¹⁰ Тайлаков Н.И. Электрон дарслик яратишга куйиладиган талаблар. // «Халк таълими» журнали, 2005, 2-сон. - 17-20-б.

¹¹ Хамидов В.С., Адашбоев Ш.М., Собирова Д.А. Таълимда мультимедиа тизимлари ва масофавий уkitиш методлари. - Т.: БИММ, 2015. -35-б

¹² Солиев Н., Умаров А. «Музыка саводи алифбоси»ни ўkitиш бўйича ўкув-услубий қўлланма. – Т., 2003. 17-б.

¹³ Гулбоев Т. Янги педагогик технологиялар ва уларни таълим жараёнига татбиқ этиш. – Навоий, 2001.

¹⁴ Саидрахмедов Н. Янги педагогик технологиялар. – Т.: «Молия», 2003.

¹⁵ Абдуллаева Ш.А. Педагогика. - Т.: «Фан ва техноло-гиялар», 2013. -67-б.

¹⁶ Ишмухамедов Р., Юлдашев М. Таълим ва тарбияда инновацион педагогик технологиялар. - Т.: «Нихол», 2013.

¹⁷ Парпиев А. ва бошқ. Электрон университет. Масофавий таълим технологиялари. -Т.: УзМЭ давлат илмий нашриёти 2008. -196-б.

¹⁸ Йулдошев Ж.Т., Йулдошева Ф., Йулдошева Г. Интер-фаол таълим сифат кафолати. (Болага дустона муносабатдаги таълим). - Т., 2008. -11-б

¹⁹ Рахимов О.Д. ва бошқ.лар. Таълим сифати ва инновацион технологиялар. - Т.: «Фан ва технология» нашриёти, 2015.

ta'lim jarayoniga tadbiiq etish orqali musiqiy savodxonlik darajasini rivojlanishiga ko'maklashishdan iborat.

Tadqiqot vazifalari:

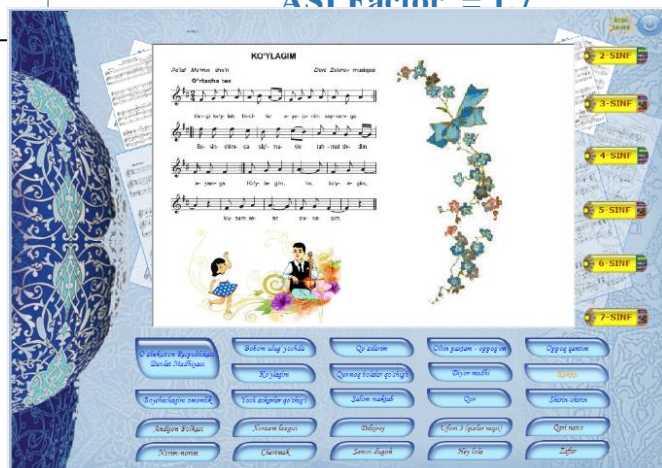
- Tadqiq etilayotgan mavzu dolzarbligini asoslab berish va fan bo'yicha nazariy va amaliy mashg'ulotlarni innovatsion yondashuv asosida tashkil etish.
- Bo'lajak musiqa fani o'qituvchilarini AKT resurslari bilan ta'minlash asnosida pedagogik kompetentligini shakllantirish.
- Talabalarda milliy g'urur va iftixor, moddiy va ma'naviy merosga qadriyatli munosabat, shukronalik tuyg'ularini shakllantirish;
- Unda Davlat ta'lim standartlari talablari asosida talabalar tomonidan bilim, ko'nikma va malaka hamda kompetensiyalarning to'liq o'zlashtirilishiga erishish kabi vazifalar ustuvorlik kasb etadi.
- Ta'lim muhiti va undagi kompyuterlashtirilgan musiqa ta'limida ishlatilishi mumkin bo'lgan dasturiy mahsulotni tasniflash; o'qituvchi, kompyuter va talabaning vazifalarini aniqlash; ta'lim jarayonida bir turdagi yoki boshqa kompyuter dasturlarini ishlatishda paydo bo'lgan kompyuter, kompyuter va talaba; musiqa ta'limida kompyuter texnologiyalarini qo'llash shakllarining xilma-xilligini ko'rsatish; musiqa ta'limini Kompyuterlashtirishni rivojlantirishning ayrim istiqbollarni aniqlashdan iborat bo'ladi.

Tadqiqotning usullari. Innovatsion ta'lim dasturlari orqali interfaol o'zini-o'zi o'qitish metodlari, ma'lumotlarni tahlil etish, qiyoslash, pedagogik ta'lim texnologiyalari, didaktik faoliyat turlaridan keng foydalanilgan.

Kompyuterlashtirilgan musiqa ta'limi muammolarini o'rganish uchun ko'plab dasturiy mahsulotning katta miqdori ishlatilgan;; umumiy tizimlar nazariyasi metodikasida o'qituvchi va talaba, kompyuter va talaba o'rtasida musiqa o'qitish jarayonida o'zaro hamkorligi; musiqa ta'limida kompyuterlardan amaliy foydalanish usullari va har tomonlama ko'rib chiqilgan.; musiqani o'rgatishga mo'ljallangan dasturiy mahsulot javob berishi lozim bo'lgan talablar aniqlanadi; kompyuter texnologiyalarini o'rgatishni rivojlantirishning asosiy tendensiyalari keltirib chiqariladi. Kompyuter texnologiyalari yordamida musiqani o'rganishda masofaviy ta'lim, o'z-o'zini tarbiyalash kabi shakllarni ham qamrab olinganligi o'rganilgan tadqiqotimizning dadil qadamlaridan yana biridir.

Elektron dastur natijalarining ishonchliligi: Tadqiqot materiali oliy ta'lim muassasalarining 5111100 - musiqa-ta'lim yo'nalishining "Maktab repertuari" fanini o'qitishda kompyuterdan foydalanishning metodologik asosi bo'lib xizmat qilishi, umumta'lim maktabi musiqa madaniyati darslarida keng foydalanishligi mumkinligi

belgilab berilgan DTS asosida tadqiqot etilganligi Oliy va o'rta ta'lim vazirining 2020 yil 6-oktabr kungi "O'quv-uslubiy xujjatlarni tasdiqlash, kelishuvga kiritish hamda o'quv adabiyotlarini nashr etishga tavsiya berish to'g'risida"gi 522-sonli buyrug'i asosida mualliflik guvohnomasi olinganligi tadqiqotda bayon etilgan musiqa ta'limini Kompyuterlashtirishni

rivojlantirishning ilmiy bashorat qilingan istiqbollari musiqa o'qitish uchun mo'ljallangan samarali kompyuter dasturlari orqali musiqa ta'limini o'rganish uchun qo'llanma bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Farg'ona davlat universiteti musiqiy ta'lim va madaniyat kafedrasida o'qituvchisi A.Sultonov hamda Namangan davlat universiteti pedagogika fanlari doktori E.Tajiboyevlar tomonidan tavsiya etilayotgan "Musiqiy darsligida innovatsion ta'lim" elektron darsligi musiqa sirlarini o'rganish ishtiyoqida bo'lgan oliy ta'lim bakalavr talabalari va umumta'lim maktabi o'quvchilari ommasi uchun mo'ljallangan. –Ilova

1) Auto Play dasturida yaratilgan mazkur elektron axborot ta'lim dasturining o'ziga xos jihatlari shundan iboratki, hozirgi kunda amalda qo'llanilayotgan umumta'lim maktabi musiqa madaniyati darsligining maktab repertuari asosida interfaol uslublar, pedagogikaning ilg'or yutuqlari, ta'lim texnologiyalarining innovatsion yutuqlaridan keng foydalangan holda bir qator fanlar bilan integratsiyalashuv jarayonini o'zida mujassam etgani bilan qimmatlidir.

"Musiqiy ta'limga innovatsion yondashuv" elektron darslik asosan quyidagilardan tarkib topgan. Bosh sahifa, -bosh sahifasining o'ng tomonida ko'rsatib o'tilgan bloklar o'qituvchining dars va darsdan tashqari faoliyatida uchrashi mumkin bo'lgan, darslikda keltirilgan zaruriy manbaalar to'plamlaridan tarkib topgan), "O'zbek milliy cholg'ulari", "Maktab repertuari: musiqiy alifbo", "Maqom san'ati", "Opera, xor vokal", "O'zbek bastakorlari", hamda "Maktab repertuari: tinglash va kuylash" bo'limlari tarkibida o'zbek milliy

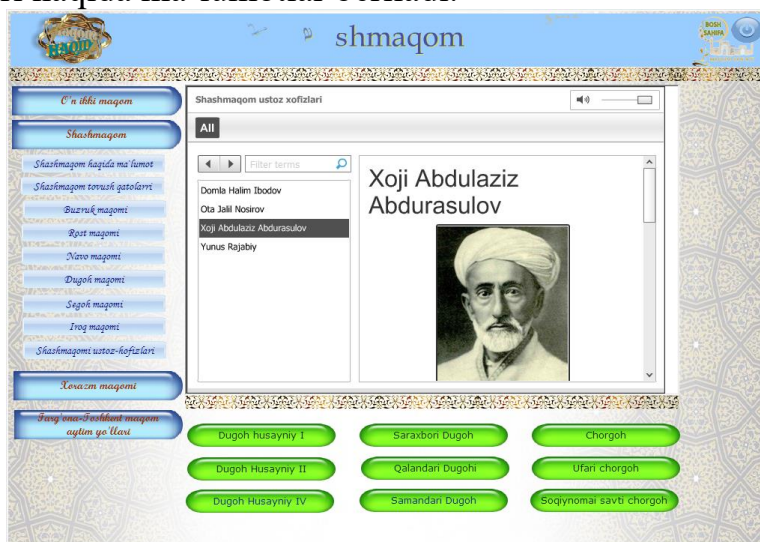

cholg'ularining tarixiy kelib chiqishi, o'Ichami, sadolanishi, repertuarlari ijrosi bilan tanishish, musiqiy tovushlar, nota yo'li, takt, musiqiy tovushlarning harfiy yozilishi, 6-7 sinf uchun mo'ljallangan o'n ikki maqom, Shashmaqom va Faron-Toshkent maqom yo'llari, asarlardan namunalar hamda xalq hofizlari hayoti va ijod yo'li haqida qisqacha ma'lumotlar, opera, vokal, xor kabi janrlarda faoliyat yuritgan yurtimiz va jahon musiqa olamida ijod qilgan kampozitorlar hayoti va ijodi bilan yaqindan tanishish, o'zbek musiqa madaniyatini rivojlanishiga xissa qo'shgan bastakorlar hayoti va ijodini o'rganish, 2-7 sinflarda musiqa fanini o'rganishda darsliklarda keltirilgan repertuar asarlarning ijrosi va asar namunalarini asosida darslarni yanada samarali tashkil yetish uchun mo'ljallangan bo'lib, uning yordamida o'quvchi va talabalarni nazariy va amaliy bilim ko'nikmalarini rivojlantirishlari uchun xizmat qiladi.

Aytaylik birgina "O'zbek milliy cholg'ulari" bo'limida o'zbek milliy cholg'ularining kelib chiqishi, uning sadolanishi, cholg'uga doir ijrolar namunalarini tinglash va ijro yetilish mahoratlarini video taqdimot orqali ko'rish bilan bir qatorda rus, ingliz va o'zbek tillarida o'rganish orqali yanada yaqinroq tanishishingiz mumkin.

Bo'limda o'zbek xalq cholg'ularidan dutor, qashqar rubob, soz, doira, ud, chang, g'ijjak, nay, karnay kabi cholg'ular haqida, ularning ijro namunalarini, pardalarining sadolanishi va boshqa imkoniyatlari haqida ma'lumotlar beriladi.

Elektron ta'lim dasturida musiqa darsliklardagi tinglash va kuylash uchun ko'plab asarlar tavsiya etilgan bo'lib, unda asosan Vatan, mustaqillik, diyorimiz tabiati, mehnatkash o'zbek xalqi hayotini, baxtli bolalikning go'zal orzularini madh yetuvchi qo'shiqlar bilan birga qardosh xalqlarning milliy musiqalari ham joy olgan. Bu

qo'shiqlar o'quvchilarda Vatanga muhabbat, uning kelajagiga sodiqlik, mehnatsevarlik, millatlararo totuvlik tuyg'ularini tarkib topdirish bilan birga go'zallik va ezgulikka intilish xislarini tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb yetadi. Qo'shiq repertuariga kirgan asarlar o'quvchilarning musiqiy qobiliyatlarini tarbiyalash va rivojlantirishning negizi bo'lib xizmat qiladi. Chunki maktab dasturi nafaqat

o'quvchilarning qiziqishi va ehtiyojlarini, balki ularning muntazam ravishda rivojlanishlari xususiyatlarini ham hisobga olgan holda tuzilgan.

“Musiqiy ta’limda innovatsion yondashuv” elektron darsligida hamkorlik pedagogikasining ulug‘vor usullar keltirib o‘tilgan bo‘lib, unda har bir o‘quvchi o‘zini shaxs deb his qilishi, ayni chog‘da o‘qituvchining unga e’tiborini sezishi va e’tirofini istashligi haqida atroflicha fikrlar bildirilgan. Shunga ko‘ra:

- o‘quvchi har bir darsda o‘z mehnatining munosib bahosini olishga harakat qiladi.

- o‘ziga mos masalani tanlaydi.

- o‘z ijodini hurmat va bahoga sazavor bo‘lishini istaydi.

Bolaning darsdagi faolligi, ruhiy holati va kayfiyati oldin ko‘p hollarda qanday bo‘lgan va alohida hollarda qanday o‘zgarishlar ro‘y bermoqda, degan nuqtai nazar bilan muloqot masofasini tobora yaqinlashtirib borish maqsadga muvofiq ekanligi elektron dasturning interfaol ta’lim metodlarida tavsiya etilgan.

An’anaviy ta’limda musiqa darslarining besh bosqichli mezoni mavjud bo‘lib, bir xillik uslub va tizimi ta’lim jarayoniga chuqur o‘rnashib olgan edi; tashkiliy qism, uy topshirig‘ini so‘rash -biror asar matnini yodlash, kuylash kabilar), yangi asarni o‘qituvchi ijrosida tinglash, uni o‘rganish, uy topshirig‘i.

Endilikda bunday “andoza” va bir xil qobiliyatdagi usul o‘rniga musiqa darslarida yangi pedagogik texnologiyalar asosida o‘quvchilarda nafosat tuyg‘ularini tarkib toptirish, interfaol dars mazmuniga rang baranglik, shaklga har xillik baxsh etuvchi, o‘quvchilar ijodkorligi asosidagi ta’limga asoslanadi.

Bundan tashqari elektron darslikda 6-7 sinf darsligida tavsiya etilgan mumtoz ashulularni o‘rganish va o‘zlashtirishda bir qator ilg‘or pedagogik yutuqlarni ham o‘zida mujassam etgan. Zero, mumtoz ashulalar o‘zining salobati, keng qamrovligi va purmanoligi bilan ham qimmatlidir. Elektron dasturda “O‘n ikki maqom”, “Shashmaqom”, “Xorazm maqomlari”, “Toshkent va Farg‘ona musiqa yo‘llari” bo‘limlari orqali xalq orasida keng tarqalgan va

ommalashgan “Ushshoq”lar, “Feruz”lar, “Bayot”lar, “Suvora”lar, “Chorgoh”larni tinglash va o‘rganish bo‘yicha tavsiyalar keltirilgan.

REFERENCES

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi «O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida»gi PF-4947-son Farmoni // O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlar to‘plami. – T., 2017 – B.37.
2. <https://lex.uz> “Ta’lim to‘g‘risidagi O‘RQ” – 637. 23.09.2020
3. Karpenko O.M., Abramova A.V. Obzor sredstv organizatsii elektronogo obucheniya i perspektivy ix razvitiya. // «Distansionnoe i virtualnoe obuchenie», 2015, №2. -S. 4-24.
4. Usmonov M. Interaktiv elektron ukuv kurslar - ukitish faoliyatining yangi vositasi sifatida. // «Xalk ta’limi» jurnali, 2011, 6-son. -22-23-b.
5. Begimkulov U.Sh. Pedagogik ta’limda zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy etishning ilmiy-nazariy asoslari: monografiya. - T.: «Fan», 2007.
6. Taylakov N.I. Elektron darslik yaratishga kuyiladigan talablar. // «Xalk ta’limi» jurnali, 2005, 2-son. -17-20-b.
7. Xamidov V.S., Adashboev Sh.M., Sobirova D.A. Ta’limda multimedia tizimlari va masofaviy ukitish metodlari. - T.: BIMM, 2015. -35-b
8. Soliev N., Umarov A. «Musiqqa savodi alifbosi»ni o‘qitish bo‘yicha o‘quv-uslubiy qo‘llanma. – T., 2003. 17-b.
9. Gulboev T. Yangi pedagogik texnologiyalar va ularni ta’lim jarayoniga tatbiq etish. – Navoiy, 2001.
10. Saidaxmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. – T.: «Moliya», 2003.
11. Abdullaeva Sh.A. Pedagogika. - T.: «Fan va texnologiyalar», 2013. -67-b.
12. Ishmuxamedov R., Yuldashev M. Ta’lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar. - T.: «Nixol», 2013.
13. Parpiev A. va boshk. Elektron universitet. Masofaviy ta’lim texnologiyalari. -T.: UzME davlat ilmiy nashriyoti 2008. -196-b.
14. Yuldoshev J.T., Yuldosheva F., Yuldosheva G. Inter-faol ta’lim sifat kafolati. (Bolaga dustona munosa-batdagi ta’lim). - T., 2008. -11-b
15. Raximov O.D. va boshk,alar. Ta’lim sifati va innovatsion texnologiyalar. - T.: «Fan va texnologiya» nashriyoti, 2015.